

aussitôt la retraite. Il est tombé en-bas les escaliers. Regarde voir en haut le rayon [11, с. 59].

К разговорной форме можно отнести следующие конструкции; включающие причастия-неологизмы: *Je suit véhiculé. Il est relationné. La bière est bien chambrée. Il est bu (il est ivre)*.

Антиципация является, пожалуй, одной из самых значительных особенностей разговорного французского языка: *Par contre grande serait la bêtise si on accepte votre proposition. Stupide il a été et il restera. Ridicule, il l'est bien*.

Лексические единицы, будучи самыми подвижными элементами языка, должны рассматриваться интенсивно на всех уровнях речи и языка. Лексика – понятийный аппарат всех функциональных стилей. Охватить все области человеческой деятельности невозможно, поэтому следует ограничиться узусом разговорных форм. Например, по мнению французских лингвистов, самым распространенным словом является *problème*. В самом деле, когда что-то ломается, не ладится, не клеится или просто плохое настроение, как *tic verbal* появляется это слово. Сразу нужно оговориться, что слово как лексическая единица рассматривается в речи не столько изолированно, сколько во всевозможных соединениях, фразеологических конструкциях, устойчивых свободных сочетаниях и т.п. Так, слово *coup* во французско-русском фразеологическом словаре (под ред. Я.И. Рецкера) имеет 271 сочетание и ясно показывает широту его употребления. Узус данного слова порождает новые сочетания: *coup d'âge; coup de pourquoi; Tu l'as vu tirer son coup, non? (А ты его видел в деле?)* (арго). Названия частей тела и их сочетания в указанном словаре имеют следующие количественные характеристики: *main* – 266, *tête* – 206, *oeil* – 188, *pied* – 171, *nez* – 87. Однако можно предположить, что в разговорном французском языке эти показатели намного ниже, а узус отработанных обществом разговорных (фразеологических) сочетаний намного выше. Методика преподавания разговорного французского языка предполагает изучение наиболее узуальных форм и конструкций.

Источники и литература

1. Фефелов А.Ф. К типологической характеристике разговорного и книжного вариантов современного французского языка: Автореф. дис. ... к. филол. н. – М., 1978.
2. Frei H. Grammaire des fautes. – Paris, 1929.
3. Шведова Н.Ю. Очерки по синтаксису русской разговорной речи. – М., 1960.
4. Sauvageot A. Analyse du français parlé. – Paris, 1972.
5. Будагов Р.А. Литературные языки и литературные стили. – М.: Высшая школа, 1967.
6. Suchier H. Die französische und prvenzalische Sprache und ihre Mundarten. – Strassbourg, 1906.
7. Долинин К.А. Стилистика французского языка. – Л.: Просвещение, 1978.
8. Petit Robert. – Paris, 1981.
9. Береговская Э.М. Социальные диалекты и язык современной французской прозы. – Смоленск, 1975.
10. Gougenheim G. Les mots français dans l'histoire et dans la vie. T. III. – Paris, 1975.
11. Guiraud P. Le français parlé. – Paris, 1965.

Масликова О.С.

СТРУКТУРНО-ГРАМАТИЧНА ТА СЛОВОВІРНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІЛОЛОГІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ М.С. ГРУШЕВСЬКОГО

Філологічних термінів у творах М.Грушевського зафіксовано нами понад дві з половиною тисячі. З погляду структурно-граматичного ці терміни у порівнянні з відповідною сучасною українською термінологією мають ряд особливостей, які, на нашу думку, викликані як загальними тенденціями термінотворчості в українській літературній мові кінця XIX – початку XX століття [1], так і особливостями індивідуального стилю вченого. Порівняння термінів М. Грушевського з відповідними термінами, вживаними в сучасній українській мові [2], показує, що в них тодішні загальноукраїнські тенденції формування та функціонування філологічних термінів виявляються в ряді моментів. Так, у термінології М. Грушевського значно більше (майже на третину) багатослівних термінів, ніж їх є в сучасній термінології. Найчастіше це пояснюється неусталеністю термінології, існуванням кількох лексичних (термінологічних) паралелізмів, які виступали елементом багатослівних термінів. Наприклад, поряд із існуючими нині термінами *агіографія, житійна література* [3: 16], М. Грушевський вживає ще *агіографічна література* [4: VI к2, 194], *агіографічні писання* (II, 88), *агіографічні утвори* [5: IV-Р, I, 402].

Серед багатослівних термінів у творах М. Грушевського переважають двослівні прикметниково-іменникові або іменниково-прикметникові утворення. У такому двослівному терміні іменник (часто і прикметник) є словом “термінологічного походження”, а самі двослівні терміни є назвами різновидів тих літературних понять, які представлені в двослівному утворенні іменником. Найчастіше тут бувають назви різновидів художніх чи фольклорних творів. Наприклад, на основі терміна *пісня* у творах М. Грушевського зареєстровано нами понад 70 двослівних термінів: [6: 163 – 166] *пісня вояцька, пісня весняна, пісня героїчна, пісня гумористична, пісня дружинна, пісня духовна, пісня епічна, пісня жалісна, пісня забавна, пісня іронічна, пісня історична, пісня культова, пісня мирська, пісня обрядова, пісня косарська, пісня обжинкова, пісня гребецька, пісня історична, пісня народна, пісня лірична, пісня весільна, пісня релігійна, пісня світська, пісня сянїцька, пісня усна, пісня хороводна, пісня християнізована, пісня християнська,*

пісня церковна. Більше 50 двослівних термінів сформував М. Грушевський на основі терміна *вірш* [7]: *вірш героїчний, вірш десятистрофний, вірш дванадцятискладовий, вірш книжний, вірш моралістичний, вірш народний, вірш релігійний, вірш рівноскладовий, вірш рецитаційний, вірш різдвяний, вірш слабічний, вірш шкільний, вірш окаяний, вірш посвятний, вірш привітальний* і ін. Біля 50 термінів нараховуємо зі словом *повість*: *повість агіографічна, повість апокрифічна, повість билинна, повість біблійна, повість воєнна, повість геленістична, повість дружинна, повість епічна, повість західна, повість індійська, повість історична, повість книжкова, повість легендарна, повість лицарська, повість моралістична, повість мученицька, повість релігійна, повість світська, повість фантастична, повість церковна* тощо. Понад 60 двослівних термінів, вживаних М. Грушевським, мають елемент *твір*. Як от: *твір автентичний, твір анонім, твір билинний, твір біблійний, твір героїчний, твір гімнологічний, твір епічний, твір екзегетичний, твір еретичний, твір історичний, твір книжний, твір космографічний, твір літературний, твір літописний, твір моральний, твір музичний, твір народний, твір описовий, твір оповідальний, твір перекладний, твір пісенний, твір побожний, твір поетичний, твір полемічний, твір прозовий, твір релігійний, твір романтичний, твір світський, твір риторичний, твір ритмічний, твір словесний, твір усний, твір фольклорний, твір церковний* тощо.

Майже 100 двослівних термінів М. Грушевського утворено з елементом *легенда*. *Легенда алтайська, легенда арабська, легенда апостольська, легенда арійська, легенда біблійна, легенда богатирська, легенда болгарська, легенда візантійська, легенда генеалогічна, легенда героїчна, легенда грецька, легенда гуцульська, легенда духовна, легенда дуалістична, легенда євангельська, легенда індійська, легенда іранська, легенда книжна, легенда мандрівна, легенда народна, легенда печерська, легенда побожна, легенда поетична, легенда релігійна, легенда родова, легенда семітська, легенда слов'янська, легенда старозавітна, легенда талмудична, легенда усна, легенда хресна, легенда християнська, легенда церковна* та ін.

Понад 50 двослівних одиниць є у М. Грушевського з терміном *оповідання*. Наприклад: *оповідання анонімне, оповідання апокрифічне, оповідання билинне, оповідання біблійне, оповідання богатирське, оповідання богомільське, оповідання великоруське, оповідання воїнське, оповідання героїчне, оповідання дружинне, оповідання епічне, оповідання історичне, оповідання казкове, оповідання класичне, оповідання книжне, оповідання легендарне, оповідання літописне, оповідання мандрівне, оповідання народне, оповідання паломницьке, оповідання пантеїстичне, оповідання печерське, оповідання побожне, оповідання поетичне, оповідання прозове, оповідання середньовічне, оповідання старосвітське, оповідання східнослов'янське, оповідання українське, оповідання тумачне, оповідання усне* тощо.

Значно менше двослівних термінів, які утворені поєднанням двох термінологічних іменників. Наприклад, *ідея твору* (III, 201), *збірник віршів* (VI к1, 41), *збірка казок* (I, 363), *герой твору* (II, 45), *історія літератури* [8: 9]. Більше нараховуємо двослівних термінів, що становлять собою прикладкову структуру: *анекдот-фабль* (IV к1, 88), *поема-фабль* (IV к1, 106), *билина-новела* (IV к1, 161), *пісня-колядка* (I, 207), *казка-новела* (I, 436), *казка-билина* (IV к1, 174), *образ-символ* (I, 317), *сага-оповідання* (I, 260), *поет-гімнограф* (IV к2, 166). Засвідчено також кілька термінів, утворених поєднанням іменника-терміна з іменником нетерміном з прийменником: *байки про звірів* (IV к2, 70), *пісні про кохання* (I, 217) і ін. Однослівні літературознавчі терміни у творах М. Грушевського майже повністю є сучасними як за значенням, так і за фонетико-морфологічним оформленням. Лише невелика кількість однослівних термінів випала з ужитку, ряд термінів відрізняється від сучасних морфологічними ознаками, або ж має паралельні варіанти, які нині не використовуються. Серед термінів, які нині практично не вживаються, є, наприклад, такі: *агіограф* (VI к2, 168), *апокрифіст* (III, 223), *відзова* (VI к1, 112), *печатарство* (VI к1, 47), *мемуарист* (VI к1, 124), *міфологіст* (IV к1, 236), *начерк* (V к2, 37), *панегірист* (III, 99), *післяслово* (у значенні “післямова”) (VI к1, 48), *письмо* (у значенні “твір”) (IV к2, 138), *поклик* (VI к2, 371), *первовзор* (I, 350), *січена* (проза) (VI к1, 138), *титул* (у значенні “заголовок”) (VI к1, 82), *тестамент* (у значенні “заповіт”) (I, 112) і ін.

Ряд термінів має у творах М. Грушевського варіанти, що сьогодні не вживаються зовсім, або ж не вважаються нормативними. Як правило, при наявності варіантів або дублетів переважають у творах ученого ті терміни, які функціонують у сучасній літературній мові. Наприклад, словотвірні та фонетико-морфологічні варіанти: *уринок* (VI к2, 33) – *виринок* (IV к1, 17); *твір* (VI к2, 141) – *утвір* (VI к1, 48); *вступ* (V к1, 21) – *уступ* (II, 91); *двовірш* (IV к2, 227) – *двостих* (V к2, 310); *заголовок* (V к1, 8) – *оглав* (VI к2, 140); *граматика* (I У, 247) – *граматка* (I У, 249); *дійова особа* (I, 163) – *дієва особа* (IV к2, 30); *образність* (V к1, 111) – *образовість* (III, 96); *перекладач* (V к1, 96) – *перекладчик* (V к1, 13); *переробка* (IV к1, 30) – *перерібка* (I, 163); *читач* (IV к1, 43) – *читатель* (IV к1, 86); *приказка* (II, 46) – *приповідка* [9] (I, 59).

Паралельне вживання у формі чоловічого і жіночого роду є, наприклад, у таких термінах: *вірш* (IV к1, 77) – *вірша* (IV к2, 231); *літопис* (IV к1, 216) – *літопись* (IV к1, 17); *опис* (II, 195) – *опись* (I, 75); *правпис* (IV к2, 148) – *правпись* (I У, 259); *рукопис* (IV к2, 41) – *рукопись* (II, 16); *часопис* (I, 353) – *часопись* (I У, 260).

Є ряд особливостей у вживанні М. Грушевським літературознавчих термінів іншомовного походження. Так, окремі терміни іншомовного походження мають ще іншомовні паралелізми. Наприклад, *декламація* (VI к1, 96) і *рецитація* (II, 181), *персона* (IV к1, 220) і *персонаж* (V к2, 116), ряд іншомовних термінів має фонетичні варіанти: *міф* (I, 200) і *міт* (III, 50), *гумористичний* (V к1, 139) і *юмористичний*

(IV к2, 197), *палатальний* (I У-Р, I, 67) замість сучасного *палатальний*, *синаксар* (IV к1,48) і *сінаксар* (II, 37), *катехізіс* (V к2, 167) і *катехізм* (VI к2, 34), *апокаліпс* (II, 34) замість сучасного терміна *апокаліпсис* [ЛС-Д, 56], деякі терміни, на відміну від сучасної української мови, мають паралелі в роді: *рима* (VI к1, 82) і *рим* (I, 122), *парафраза* (IV к2, 258) і *парафраз* (II, 51), *паралель* і *паралеля* (IУ-Р, I, 450), *псальма* (IV к2, 260) і *псалом* (III, 204). Окремі нині невідмінювані іншомовні терміни у М. Грушевського відмінюються. Наприклад: *мотто* (VI к1, 90) і *мотта* (VI к1, 86). Деякі іншомовні терміни мають у творах М.Грушевського українські відповідники, що нині не є нормативними. Паралельно живив вчений терміни *анекдот* (I, 59), *копія* (VI к2, 41) та відповідники *сміховина* (I, 327), *відпис* (VI, 7).

Часто вживаними поряд з питомими українськими у творах М.Грушевського є терміни-русизми: *стих* (V к2, 306), *басня* (IV к2, 51), *начерк* (V к2, 37), *послання* (VI к1, 149) і ін.

Підкреслюючи значення філологічної термінології М.Грушевського для розвитку сучасної української літературної мови, варто зазначити, що термінологія великого вченого і з морфологічного погляду практично не відрізняється від сучасної. Серед однослівних термінів абсолютно переважають іменники (їх понад 90%), зустрічаються окремі прикметники: *геленістичний* (II, 39), *героїчний* (II, 45), *гумористичний* (VI к1, 139), *драматичний* (I, 278), *епічний* (II, 127), *ліричний* (VI к2, 197), *поетичний* (II, 125), *фольклорний* (I, 162), *художній* (V к1, 29) і ін. та дієслова: *римувати* (V к2, 310), *віршувати* (VI к1, 231), *декламувати* (VI к1, 82), *щедрувати* (IV к2, 145), *колядувати* (IV к2, 144), *друкувати* (VI к2, 52), *парафразувати* (III, 226) тощо.

Спостереження над філологічною термінологією М.Грушевського підтверджують раніше висловлені дослідниками твердження про переважання серед слів-термінів іменників, бо саме іменникове значення предметності служить тим семантичним способом, за допомогою якого із назви одниничної речі виникає узагальнене позначення цілого ряду однорідних речей, тобто формується абстрактне поняття... [10: 48]. О. Д. Пономарів з цього приводу пише: “Серед термінів переважають іменники. На другому місці щодо кількості стоять прикметники, здебільшого субстантивовані: безхребетні, двокрилі, чотириногі, земноводні, героїчне, комічне, одиничне, типове; рідше у цій функції виступають інші частини мови - прислівники: піанісимо, фортисимо; дієслова: рости (у ботаніці), вивірюватися (у геології)” [11: 73].

Отже, як уже відзначалось вище, більшість філологічних термінів М.Грушевського становлять іменники, які найчастіше творились морфологічним способом (афіксально). Як і в сучасній українській філологічній термінології, найбільше термінів-іменників у М.Грушевського утворено за допомогою суфіксів [12]: -**івок-**, -**к-**: *пам'ятка* (VI к1, 147), *коломийка* (IV, 137), *колядка* (IV к2, 38), *казка* (IV к2, 31), *гаївка* (I, 120), *щедрівка* (IV к2, 142); -**анн-**: *казання* (IV к2, 132), *писання* (VI к2,7), *величання* (I,136); -**увани-**: *віршування* (II, 31), *травестування* (III, 31), *трактування* (IV к2, 110), *чарування* (I, 39); *щедрування* (IV к2, 144)-**анк-**: *величанка* (IV к2, 142), *співанка* (IV к1, 179); -**ство-**: *авторство* (VI к2, 141), *ораторство* (VI к1, 147), *друкарство* (V к1, 158), *письменство* (VI к1, 9); -**іст'-**, -**овіст'-**: *літературність* (II, 57), *словесність* (I, 50), *образність* (V к1, 111), *образовість* (III, 196), *обрядовість* (I, 130), *письменність* (V к1, 104); -**іст-**, -**істик-**: *євангеліст* (V к2, 39), *міфологіст* (IV к1, 236), *копійст* (VI к1, 92), *новелістика* (IV к1, 204); -**ист-**, -**истик-**: *мемуарист* (VI к2,124), *панегірист* (III, 99), *фольклорист* (III, 127), *фольклористика* (IV к1, 6); -**изм-**: *ліризм* (II, 215), *критицизм* (V к2, 89), *драматизм* (I, 278); -**нк-**: *книжник* (V к1, 11), *тижневик* (I У, 14), *лірник* (IV к1, 194), *письменник* (II, 6), *періодика* (I У, 12); -**ацій-**: *драматизація* (II, 69), *персоніфікація* (II, 70), *компіляція* (V к1, 187), *ампліфікація* (IV к1, 239); -**ар-**: *книгар* (I У, 193), *друкар* (VI к1, 46), *кобзар* (I У, 97), *коментар* (IV к1, 187), *легендарій* (V к1, 117); -**ат(-ор-)**: *літерат* (II, 168), *літератор* (VI к1, 36), *декламатор* (VI к1, 79), *коректор* (V к1, 158), *компілятор* (VI к1,228).

Значна частина вживаних М. Грушевським філологічних термінів утворена за допомогою різних префіксів: у (**в-**): *вступ* (V к1, 21), *уступ* (II, 91), *утвір* (V к1, 48); **пере-**: *переклад* (I У-Р, I, 401), *переказ* (IV к2,61), *переспів* (III, 228); **з(за)-**: *звичай* (I, 326), *заспів* (I, 172), *заповіт* (II, 76), *замисл* (I,232); **ви-**: *витяг* (II, 35), *виклик* (VI к1, 79), *вислів* (VI к2, 150); **о-**: *оглав* (VI к2, 140), *опис* (II, 195); **від-**: *відпис* (VI к2, 7), *відклик* (VI к1, 215), *відзова* (VI к1, 112); **по-**: *повість* (IV к2, 185), *повір'я* (I, 192), *порівняння* (III, 31), *послання* (V к1, 80); **при-**: *прислів'я* (I, 59), *припис* (VI к2, 148), *приповідка* (I, 59), *приспів* (IV к2, 36) і ін.

Суфіксально-префіксальним шляхом творились філологічні терміни, уживані М. Грушевським, як на основі питомих українських, так і запозичених слів (частіше інтернаціоналізмів). Якоїсь стрункої системи у творенні таких термінів виявити не вдалося, а тому покажемо їх за початковими префіксами: **ви-**: *видавць* (VI к1, 45), *видавництво* (IV к1, 189), *видання* (IV к2, 22), *виринок* (IV к1, 17), *уринок* (IV к2, 33); **до-**: *додаток* (VI к2, 66), *доробок* (VI к1, 53), *доповнення* (VI к1, 67), *дописка* (II, 106); **за-**: *заголовок* (V к1, 8), *підзаголовок* (VI к1, 165), *закляття* (I, 126), *замітка* (IV к2, 43), *записник* (VI к1, 180), *запозичення* (I, 144); **з-(зі-)**: *збірка* (V к2, 100); *збірник* (II, 7), *зібрання* (V к1, 123); **о-(об-)**: *оповідання* (I, 162), *оповідач* (I, 167), *оброблення* (IV к1, 218), *обрядовість* (I, 130); **пере-**: *перекладач* (V к1, 96), *перекладчик* (V к1, 13), *перекладання* (I, 112), *переписувач* (V к1, 210), *перерібка* (I, 163), *переробка* (IV к1, 130), **по-**: *повторення* (VI к1, 81), *порівняння* (III, 31), *послання* (V к1, 80), *поучення* (V к2, 251); **при-**: *приповідка* (I, 59), *приписка* (IV к1, 226), *примітка* (V к1, 16); **с-**: *список* (VI к1, 226), *співанка* (IV к1, 179), *співання* (IV к1, 35), *спів* (IV к1, 181).

Цілий ряд складних філологічних термінів М. Грушевський закріпив в українській мові, а деякі,

можливо, і сам створив. Насамперед, – це складні двокореневі слова типу: *автоенітафія* (IV к1, 138), *акровіри* (VI к2, 225), *двовіри* (IV к2, 227), *двостих* (V к2,310), *десятивіри* (VI к2, 213), *піввіри* (VI к1, 132), *тревіри* (II, 213), *чотиривіри* (VI к1, 86), *четверостих* (V к1,321), *чотиристих* (V к2, 312), *богослов* (II, 70), *книголюбець* (III, 183), *новотвір* (I, 163), *первовзор* (I, 350), *прототип* (IV к2, 245), *псевдоеніграф* (II, 36), *псевдонім* (VI к2, 113), *післяслово* (VI к1, 48), *піснетворчість* (IV к2, 179), *українознавство* (I У, 10) і ін.

Хоча у кінці XIX – на початку XX століття в українській мові у значенні “літопис” популярним був термін *літописання* (його вживав, наприклад, І.Я. Франко); [13: 132], але М. Грушевський термін *літописання* вживає лише кілька разів і надає перевагу термінові *літопис* (VI к1, 216), (*літопись*) (IV к1, 17), який вживається майже 200 разів. Це ж саме можна сказати про вживання вченим терміна *рукопис* (VI к2, 41). Термін дублетний *рукописання* у цьому значенні нині втрапився теж, мабуть, завдяки послідовному використанню М.Грушевським терміна *рукопис*.

Для терміновості М. Грушевського властивим є творення складних термінів шляхом поєднання двох уже існуючих термінів [14]. У цьому випадку другий термін ніби уточнює, конкретизує якийсь відтінок значення першого. Наприклад: *анекдот-фабль* (IV к1, 88), *билина-поема* (IV к1, 210), *казка-билина* (IV к1, 179), *казка-новела* (I, 436), *книжник-аскет* (III, 78), *книжник-коментатор* (III, 204), *літератур-стиліст* (VI к2, 88), *образ-контраст* (I, 151), *образ-порівняння* (I, 152), *образ-символ* (I,317), *пісня-билина* (IV к1, 33), *пісня-закляття* (I, 69), *пісня-молитва* (I, 69), *пісня-подяка* (I, 207), *пісня-плач* (IV к1, 287), *пісня-колядка* (IV к2, 45), *поема-містерія* (III, 228), *поема-фабль* (IV к1, 107), *поет-гімнограф* (VI к2, 166), *поет-співець* (II, 42), *стих-билина* (IV к1, 217).

Як і в сучасній українській термінології, у творах М.Грушевського дуже мало термінів, утворених безафікним шляхом. Можна назвати хоча б такі: *вір* (VI к2, 141), *плач* (II, 113).

Отже, аналіз філологічної термінології М.Грушевського зі структурно-граматичного та словотвірного погляду показує, що термінологічна практика великого вченого знаходилась у руслі загальних процесів терміновості української наукової мови кінця XIX – початку XX століття, що філологічна термінологія творів М.Грушевського, будучи важливим етапом становлення української наукової термінології, майже повністю засвоєна сучасною українською літературною мовою і є повноцінним інструментом наукових досліджень у галузі сучасної української філології.

Джерела та література

1. Регушевський Є. С. та ін. Розвиток української літературної мови в кінці XIX і на початку XX ст. // Культура народів Причорномор'я. – 2002 – № 32. – С. 116 – 120.
2. Для порівняння ми брали такі сучасні словники: Лесин В.М., Пулинець О.С. Словник літературознавчих термінів. – К.; 1965; Лесин В.М. Літературознавчі терміни. – К.; 1985; Літературознавчий словник-довідник. – К.; 1997; Кузьменко В.І. Словник літературознавчих термінів. – К.; 1997.
3. ЛС-Д – Літературний словник-довідник. – К., 1997. – 695 с.
4. Грушевський Михайло. Історія української літератури. В 6 – ти томах, 9 книгах. – К., “Либідь”. Том I, II, III – 1993; том IV, книга 1, том IV, книга 2 – 1994; том V, книга 1, том V, книга 2 – 1995; том VI, книга 1, том VI, книга 2 – 1996. (При скороченні римська цифра означає том, “к 1”, або “к 2” означає “перша – друга” книга цього тому. Арабська цифра після коми вказує сторінку, на якій зафіксовано термін. Напр.: (IV к2, 230).
5. Грушевський Михайло. Історія України-Руси: В 11 – ти томах, 12 книгах. – К.: “Наук. думка”, 1993.(При скороченні римська цифра означає том, “к 1”, або “к 2” означає “перша – друга” книга цього тому. Арабська цифра після коми вказує сторінку, на якій зафіксовано термін. Напр.:(IV-Р, IX к 1, 41).
6. Масликова О.С. Словник філологічної термінології та номенклатури творів М.С.Грушевського. – Сімферополь, 2002. – 256 с.
7. Тут і далі всі терміни цитуються за “Словником філологічної термінології і номенклатури творів М.С. Грушевського” О.С. Масликової.
8. Грушевський М.С. Історія України. – К.: “Освіта”, 1991. (При скороченні арабська цифра після коми вказує сторінку, на якій зафіксовано термін. Напр.: I У, 9).
9. До речі, термін *приповідка* вживався частіше не лише М. Грушевським, але й іншими дослідниками. Про це свідчить, наприклад, фундаментальна праця І.Я. Франка “Галицько-руські народні приповідки”(1905–1909 рр.)
10. Виноградов В.В.Русский язык. – М.: – Л.: Учпедгиз, 1947.
11. Сучасна українська мова. / За редакцією О.Д. Пономарева. – К.: 1997.
12. Тут і далі ми брали переважно ті терміни, які творились з українських чи інтернаціональних елементів в українській мові, а не були прямо запозиченими.
13. Пінчук С.П., Регушевський Є.С. Словник літературознавчих термінів Івана Франка. – К.: “Наук. думка”, 1966.
14. У термінології І. Франка, М. Драгоманова такі утворення практично відсутні.